

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Hirdetéseket felvesz <i>Magyarország</i> részére a kiadóhivatal. — <i>Ausztria és külföld részére</i> kizárólag Friedl Hubert (Bécs, V. Margarethenpl. 2.)
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Negyed évre 1 frt Fél évre . . 2 frt Egyes szám 10 kr.	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	Egy 4 hasábos petsor 5 kr. Pályázatok sora 10 kr. — Bélyeg 30 kr.
	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI. Érsek-utca 2. sz.	

TARTALOM: Apáczáink hazafiassága. — A jó tanítás mesterségének kulcsa. Viszoly István. — Milyen legyen az iskolai nevelés? Bárdy Lajos. — Tárca: A jégpálya. — er Alajos. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Tanügyi tájékoztató. — Szerkesztői telefon. — Hirdetések.

Apáczáink hazafiassága.

(Vonatkozással a képviselőház január 24-iki ülésére).

Az apácák bizonyára legkevésbé okai annak, hogy mostanság annyit beszélnek róluk. Látzólag illetékes helyen vetették fel a kérdést a magyarországi apácák nevelésmódját illetőleg. Az országgyűlésen, a kultuszminiszteri tárca vitatásakor került szóba, vagyis inkább hozták szóba ezt az egész országot, de főleg a katolikusokat közölről érdeklő ügyet. S mi katolikusok csak örülhetünk ennek; mert ha mi hozzuk e tárgyat szőnyegre, bármily alakban történjek is az, nyomban eldördülnek a vádak a felekezeti szűkkeblűségről és kényes kérdések tapintatlan bolygatásáról. Így azonban e vádak minket nem érhetnek s nyugodtan emelhetjük szavunkat oly intézmény védelmére, melynek áldásait még a nemkatolikusok is elismerik. Sőt miután a legnyilvánosabb helyen, az ország képviselőtestülete előtt történt a támadás, nem is hallgathatunk. Sokan megmagyarázhatlan ellenszenvvel viseltetnek az apácák iránt. Hogy miért? ez az ő titkuk. Egy kis gondolkodás után nem lenne ugyan nehéz a titkot feltárni. — mert hisz' a vetélkedők között a kisebb eredményel munkálkodó mindig ellenszenvvel van a másik iránt — de most nem ennek a fejtegetésére akarunk bocsátkozni, hanem ezt egészen a közönség ítélletére és tapasztalására bízva, mely beiratások alkalmával szinte megrohanja az apácáiskolákat, áttérünk az ezen ellenszenvből kifolyó támadásokra.

Polónyi Géza orsz. képviselő úr jan. 24-iki beszédében ugyan előrebocsátja, hogy ő nem ellensége az erkölcsös nevelésnek, ez a féldicséret azonban csak azért röpven el ajkairól, hogy aztán annál hatalmasabb »de« következék utána. És ez sikerült is neki. Oly »de« következett e gyenge elismerés után, hogy maga a kultuszminiszter is jónak látta azt jan. 27-iki beszédében megczáfolni. Polónyi Géza úr is azon elvnek híve, hogy ha már mondunk valamit, hát mondjunk nagyot. S mivel nagyon jól tudta, hogy magyar ember semmivel nem kissebbíthet s nem gyalázhat úgy valakit vagy

épen valamely testületet, mintha annak magyar érzelmét vonja kétségbe, sőt tagadja, avagy még tovább menve, hazafiatlan szellem terjesztésével vádolja — előállt az apácák ellen a magyartalanság lesújtó vádjával. Ha ez igaz, bizonyára legalkalmasabb arra, hogy az apácák iránt az egész országban táplált megérdemelt rokonszenvet halomra döntse.

Mielőtt azonban erről többet mondanánk, egy figyelemreméltó körülményt akarunk az érdekeltek elé állítani. Polónyi Géza maga is elismeri, hogy »a nőnevelés legnagyobb kontingense Magyarországon ma az apácák kezén van.« Es vajjon hihető-e az, hogy annyi ezer és ezer magyar szülő közül, kiknek gyermekei az apácákhoz jártak, annyi sok éven át egy sem jött rá arra, hogy az apácák germanizálnak; ezt bizonyára maga Polónyi úr sem hiszi. Pedig senki sem tapasztalta s nem nyilvánította eddigelé ezt a vádat közölről. Ha tehát csakugyan igaz volna, hogy apáczáink germanizálnak, ez csak azon számos ezer magyar szülő tudtával és beleegyezésével történhetnek s így Polónyi úr vádja nemesak az apácákat éri, hanem főleg Magyarország honpolgárainak jelentékeny hányadát. Mikor tehát az apácákról a germanizálás vádját visszautasítjuk, egyúttal százezernyi magyar polgár hazafiai érzelmei mellett szállunk sikra. Különben ezt ők maguk is megtették már a mult évben, mikor a »Pesti Hirlap« az angol kisasszonyokat ugyanezzel vádolta. Tehát a vád sem egészen új; Polónyi úrban csak a »Pesti Hirlap« hazafias szelleme csillant fel. Mindenesetre elismerésre méltó a buzgalom, melylyel a magyar nemzeti eszmét védeni akarja. De azt hisszük, van elég alkalom a védelemre a tót lutheranusok és a pánszláv »evangelikusok« ellen; nemesak alkalom, hanem szükség is. Ne pazarolja tehát a buzgó úr ügyességét felesleges dolgokra. Mert hogy apáczáink nem germanizálnak, azt egy kis tudakozódás után t. Polónyi úr is be fogja látni. Sőt többet mondunk. Ők hatalmas terjesztői a magyarságnak a vidéken. Falvakon elhelyezett apáczáink legnagyobb része tiszta magyar, sőt akárhány van, aki nem is tud németül. Ez ugyan nem ér-

dem, de mindenesetre alkalmas bizonyíték magyarságuk mellett. De nehogy mi is abba a hibába essünk, melybe Polónyi úr, hogy t. i. állítsunk és ne bizonyítsunk, konkrét esetet is hozunk fel. Morva-sz.-Jánoson, tehát egészen tót vidéken körülbelül a 70-es évek óta vannak elhelyezve s azóta az ottani gyermekek egészen megmagyarosodtak s tisztán beszélnek magyarul. Pedig a tesvérek csak négyen vannak. Ilyen eset pedig van nem egy, de akárhány. De hogyan is illehetjük aszégény apácákat a hazafiatlanság vádjával, őket, a kiknek önfeláldozó működése, odaadó buzgalma a magyar kórházakban köztudomású. De Poónyi úr és hívei azt mondhatnák, hogy itt nem kórházokról, hanem iskolákról és nevelésről van szó. Igaz, de ha az apácák nem szeretnék a magyar nemzetet, ha a magyarok ellen titkos terveket forralnának — tennének-e e népnek bármely téren oly szolgálatokat, minőket tényleg tesznek? Ha pedig szeretik nemzetünket, ha pedig — mint a tények mutatják — a magyar nemzet javára áldozzák munkásságukat, elképzelhető-e, hogy e nemzetet gyermekeiben aláásmi akarnák?!

Egyébiránt az igen tisztelt képviselő urat, kiknek jó szándékát nem vonjuk kétségbe, félrevezethette az, hogy az apácák kiképzetésük egy részét Grácban nyerik. De elfelejti, hogy melyik részét. Tanulmányait, a tanításhoz szükséges kiképzést az apácák Magyarországon, magyar intézetekben nyerik s magyar tanképesítő vizsgát tesznek s csak azután, lelki, vallási szellemük élesztésére tartózkodnak néhány hónapig Grácban, hol a többnyire magyar származású apácák németül is megtanulnak. Abban megegyezünk Polónyi úrral, hogy annyi magyar apácának bizony lehetne magyar anyaházuk, de hogy azért, mert egy-két hó-

napig Grácban tartózkodnak, visszajöve a német-ség terjesztőivé váljanak, azt nem hisszük, nem hihetjük sem mi, sem mások, kivéve azokat, akik szeretnék, ha lehetne őket vádolni. Avagy Polónyi úr még sohasem volt külföldön? S őt még sem vádolják külföldi szellem terjesztésével. ×

A jó tanítás mesterségének kulcsa.

Ha a gyermekeknek nincs kedvük tanulni, és tanulási vágy nem vonzza őket az iskolába és a tanítóhoz; úgy nem is fognak azok sokat tanulni, és kevés úgyszólván semmi előmenetelt sem fognak tenni a szükséges tudományokban. A legelső kellék tehát az iskolába járó gyermekeknek az, hogy legyen nekik az iskolához, e kedvvel kell nekik mindjárt a legelső évben belépni az iskolába. A tanulási vágynak a gyermekeket a tanítóhoz kell kötni, és minden mást el kell azokkal feledtetni. Legkedvesebb tartózkodási helyük legyen nekik az iskola, és az iskolának a lelkénél, tanítónál találják föl minden örömeiket. Akkor aztán örömmel fogják mindazt tanulni, a mit csak tanulniok kell. De hát mit tegyen a tanító akkor, ha a gyermekeknek csakugyan nincs semmi kedvük a tanuláshoz? Miként öntsön azokba kedvet — hajlamot a tanulás iránt? Azon legyen a tanító, mondja Quintilian, hogy a gyermekek, habár még nem képesek is felfogni gyenge eszközzel a tanulás hasznát és szükséges voltát; mégis hajlamot, vágyat érezzenek a tanulás iránt, nem pedig undort, ellen-szenvet. — A kitűnő író itt egy különös módszerre hívja fel figyelmünket. Azt akarja ugyanis, hogy a tanító oda iparkodjék, hogy a gyermek a tanulást kedves időöltésnek vegye, hogy a

TÁRCZA.

A jégpálya.

Gyerünk a jégre! Ez utóbbi elnevezés alatt nemcsak a szilárd halmaz-állapotban levő vizet értjük, amint ezt a physikai vegytan meghatározza, hanem azon helyet, mely akár természetből, akár mesterséges úton-módon arra van képesítve, hogy a koresolyázás művészetének színterévé legyen. Ez a jégpálya. Minden városban találunk ilyen helyet, hol a fiatalság két-három órát tölt naponkint. A városi jégpálya a kényelem minden nemével fel van ruházva. De nemcsak ebben különbözik ez a falusi patak-jég nyújtotta tértől, hanem abban is, hogy ez utóbbiért nem kér taxát senkisé, míg a városban drága belépti-jegygyel kell a nemes sport jogát megvásárolni. No, de ezt szívesen fizetik a családapák, különösen pedig a mamák. Hogy is ne! mikor ez által annyi élvezetes percet szereznek gyermekeiknek. De még más szempontból is! Hisz a jégpálya mostanában a fiatalság ismerkedési helye; a tanuló uracsok, meg a tanuló kis-asszonyok itt mutatják be magukat egymásnak. Nemsokára ezélnéklüiek lesznek a bemutató bá-

lok, melyeket pedig oly idegesen szoktak várni az uri dámák. Hát még az ugynevezett aláírási (Subscription) bálók! Ezek ideje épenséggel lejárt! A mama messziről fogja kiáltani az ívtartó felé: „Leányaim koresolyáznak!” ami annyit jelent, hogy: nem bálóznak. Nem kell ide fényes toilette, ellenkezőleg, »a hölgyek kéretnek egyszerű utcai toilette-ben megjelenni«, és a hölgyek szót fogadnak, megjelennek iskolai toilette-ben (csak a könyvtáskát dobják a kapu alá) — és a cél mégis el van vagy el lesz érve. A cigány — már t. i. a muzsikus — gondoskodik róla, hogy legalább vásár- és ünnepnap a jégen is lehessen quadrille-okat arangirozni, akárcsak a vikszes padlón! Más meg mi kell?! Oh a bálók ideje lejárt! Le. A báli közönség most a jégpálya közönsége is nagyobb-részt. Hát még a falusi hölgyvilág hogy rajong a nemes sport-mulatság után! Nem egyszerűen koresolyázni kíván a vidéki hölgy, ki a koresolyázó évadban városi nénijét egy-két hétre felkeresni el nem mulasztja; hisz otthon ugyanezt, talán senki által nem zavartatva élvezhetné. Nem; ő a városi jégpályán kíván koresolyázni, a városi jégpálya összes kellemeit akarja élvezni, amiért talán mégis csak kifizeti magát elhagyni egy-két hétre a sok-szor rideg falusi magányt. Ki bizony!

tanító a gyermek előhaladását, ha még oly esékély legyen is az, olyannak tekintse és úgy dicsérje, minha már talán jobbnak nem is kel-lene lenni. Így akarja ő a gyermeket idővel a helyes útra terelni. De ha a gyermek ismét lusta lesz és nem tanul? Akkor, mondja tovább a ki-tűnő író, kár minden további szóért hanem egy másik szorgalmatos és tanulni vágyó gyermeket ültetek melléje, ezt kérdezem, és szorgalmaért, jó feleleteiért ezt dicsérem, a másikat pedig magára hagyom jó darab ideig. Később a hanyag gyer-mek röstelni fogja a dolgot, szeretne már ő is valamit felelni, de egyszerre nem részesítem át e kegyben, hanem hagyom őt régi állapotában, és csak, ha lejártnak látom az időt a további mel-lőzésre, akkor aztán némi erkölcsös predikáció kíséretében őt is kikérdezem. — Valóban a gyermekekkel megkedveltetni tudni a tanulást, és oda hatni, hogy azok mintegy szenvedélyes tanu-lókká varázsoltassanak, nagy művészet!

Milyenek voltak azelőtt, csak a mi gyermek-korunkban is az elemi népiskolák! Nem tanítók, de zsarnokok, kinzók osztogatták ott nem a tu-dományt, hanem az ütlegeket. A sarokba állítás, az utolsó padba ültetés, a játéktól való eltiltás nagyon kivételesen fordult elő: a leggyakrabban járta a kukoriczán, borsón, éles fán való térdelés, meztelen térddel: a gúzsba kötés, és a padlón való hengergetés nyomában természetesen a vir-gács vagy a vastag nádpálcza. Így öntötték a tudományt és szorgalmat az apró diák fejébe, vagyis jobban mondva: így verték ki a szorgalmat, a tanulás iránti vágyat s kedvet a kis gyer-mekek lelkéből. — Sokat ártottak az ilyen tanítók: mert örökre megutáltatták a kezeikből kikerült gyermekekkel, később már mint felnőtt férfiakkal,

Rajta tehát! A jégre! Különben nem mai riadó ez! A koresolyázás művészetének gyakorlása már akkor is divat volt, mikor a hozzá való eszközök tökéletlensége miatt azt alig lehetett művészetnek nevezni. És ugyanoly dicséret illette minden felől, mint most. Régen — különösen a német költők — meg is énekelték. A „Messiás“-áról híres Klop-stock a mult század második felében nem egy ódát szentelt az ő általa is szenvedélyvel üzött sport-nak. „Der Eislauf“, „Die Kunst Tialf's“, „Winter-freuden“ stb., mind a koresolyának zengedeznek hozsannákat! De nemesak Klopstock, hanem Schiller, Göthe, Herder stb. is dicsőhymusokkal halmozták el ezen ártatlan kedvtöltést. Hogy számtalan kézi könyv jelenik meg, mely minket ezen nemes sportba be-avat, előlött a mai könyvgyártó világban nem fe-jezem ki csodálkozásomat. Egyet azonban mégis nehezen lehet ezekből kibetűzni: hogy a gyakori esések s az ezekkel járó esonttörések, mondjuk gyöngédebben horzsolások ellen, a jégkár ellen biztosító társaságoknál kell-e magunkat assecu-ráltatnunk vagy egyebütt? Különben ez nem oly fontos kérdés, főleg, ami a nevezett biztosító tár-saságokat illeti. A drágán fizetett tanácsosoknak ugyan felkopnák az álluk attól az osztaléktól, amit ezen a réven szereznének. Miért? Mert ami sport-

a könyveket, sőt maguk a tanítók iránt is ellen-szenvvel viseltettek; innen van az a sok írni s olvasni nem tudó férfi és asszony a városokban is, de legfőképpen a faluhelyeken. A tanuláshoz szabad akaratból kell történnie, és nem szabad azt kényszerítő eszközökkel a gyermekekre rá-erőszakolni. Alkalmazhatunk ugyan testi büntetést, — mondja Rollin — a gyermekekre, eltilthatjuk őket valamely mulatság élvezetétől, megvonhatjuk tőlük a legkedvesebb eledeleket, mindenben ked-vük ellenére tehetünk nekik; de micsoda haszna lesz az ilyen eljárásunknak? Vajjon így vélhetjük őket lelkesíteni a tanulásra? Ez eljárásunk nem eredményez mást, mint utálatot, gyűlöletet a könyvek, a tanító és a tanulás iránt; és ez tart-hat némelyiknél az egész életen át.

Van most is akárhány tanító, a ki mindig arról panaszkodik, hogy a gyermekek nem akar-nak tanulni, hogy a kívánt eredményt nem bírja velök elérni. Vizsgáld meg magadat jól tanító-társam, talán a hibát tenmagadnál találod föl! Talán túlterheled tanítványaid elméjét? Talán a föladvott lezke nincs kellően minden oldalról kifejtve, megvilágítva? Talán nem hagyod a gyermekeket magukat gondolkodni, valamely igaz-ságot kitalálni ott a hol az kitalálendő volna? A gyermek helyes beszéde, helyes gondolkodása mutatja, hogy jó tanító keze alá jár. A tanító milyenségét a gyermek mondásából itélem meg, így szól Berzsenyi. Ha könyvével találok a fiút szüleinél, s kérdezem: Mit tanulsz öcsém? és így felel: »N. tanítómnak tanulok«, ezt kell ér-zenem: Robotoltató professzor, hagyd el székedet! De mikor a fiú így felel: »Szépet tanulok, ezt-amazt tanulom«, ekkor becsülöm a tanítót, bele tudta izlettetni az ifjonzot, ez magának tanul.

üzőinkben — még a gyöngébb nemet sem véve ki — meg van az a hősies elszántság, hogy ilyen ki-esiségekkel nem törődnek. Minap történt, hogy a mama kedvenceze lábát törte a jégen. Kedves le-ányom! most már sutba dobod a koresolyát, ugy-e? Miért, mama? kérdi a naiv. Eltöröd majd másik lábadat is, ha ismét jégre mégy. Nem baj az, majd begyógyul megint; ha négykézláb fogok járni, akkor is elmegyek a jégre. Oh, a jégpálya pompás ez idén! Oh, kár volna egyszer is elmu-lasztani az alkalmat! — Ime a cynikus! Ha meg-emliteném előtte azon külföldi professzor gyer-mekeinek idegrázó koresolyázási történetét, — nem kaland az — melyről a mult napokban olvastunk, talán az sem hozná ki cynismusából. Nem. Ő a koresolyázást csak mindkét lába árán fogja el-hagyni, meg akkor, mikor a jég megolvad.

Ime, hasonló balesetek a gymnastika-tesztelés szempontjából oly annyira méltányolt kedvtöltés-nek szomorú oldalai. A nevelők azonban, kiknek szeme odáig is eljut, hová a mamáé nem, az ily baleseteken kívül egyéb bajt vagy veszélyt is lát-nak a serdületlen leányok számára. Ők nem igen biztatják növendékeiket: menjetek a jégre. Nem. És miért? Talán bizony ők nem óhajtják, mint a szülők, hogy növendékeik egészséges, edzett testtel

Nem szabad tehát a kis népséget túlterhelni: a föladatait lezke minden oldalról jól meg legyen magyarázva és a magyarázat röviden kikérdezve; gondolkodni kell hagyni a gyermekeket s valamely tantétel igazságát velök kitaláltatni; mind-ezek fölött pedig ragyogjon az iskolában a tanító szelid bánásmódja és atyai biztató, jótakaró beszéde. Ekkor a gyermekek lelkesedni fognak a tanuláért. Az eleven gyermek gyűlöli mindazt, a mit akarata ellen ráerőszakolnak; azért: media tenere beati: a közép út a legjobb!

Viszolay István.

Milyen legyen az iskolai nevelés?

(Folytatás és vége.)

Erre nézve az iskolának szerény véleményem szerint három fő feladatait kell szem előtt tartania: legyen az iskolai nevelés 1) erkölcsjavító; 2) szokja meg a gyermek akarata mások akarata alá rendelni, miért is az iskolában csak egy akarat érvényesüljön; 3) ne csak a tantomben érezze magát a gyermek az iskolai fegyelem hatása alatt, hanem hasson ki ez a gyermek egész mozgási körére.

Miután az erkölcsjavítás a legfontosabb nevelési eszköz, azért erről kívánok legelőbb szólni.

A tanítók jól tudják, hogy az erkölcsbe vágó hibák okozzák leginkább az iskolai fegyelmeletlenséget; miért is nekünk első sorban már fegyelmi szempontból is kell, hogy növendékeinket ezen hibáktól megszabadítsuk; azaz a rossz erkölcsöt, mint veszélyes magot, az erkölctelen gyermekek kedélyéből ki kell irtani. Ebből azonban az következik, hogy a tanítónak ismernie kellene minden egyes növendékének belső álla-

rendelkezéseket? Hisz ők jól tudják, hogy csak ép testben lakik ép lélek, melynek pedig képzésére ők vállalkoztak. Hasonlót nehéz volna rólok föltelezni; jóllehet ők nem is látják oly kedvezőnek azt az arányt, mint a minőnek azt a koresolyázás önzetlen barátjai szeretik feltüntetni a test előnyére. Álláspontjukra helyezkedve, még akkor is lehet kérdeni: vajjon ezen előny arányban van-e az időmulasztással? De azt hisszük, amiért a nevelők fiatal leányoknak a koresolyázást, ezt a jó gymnastikai eszközt nem igen ajánlgatják, az erkölcsi okokra vezethető vissza. És ezek között nem utolsó, amit a tapasztalás bizonyít, hogy a fiatalok szíve — és itt különösen a leányokról szölok — a »jég-hideg jégen is tüzet fog és mivel ez a tűz még korai, elhamvasztja az életnek virulni indult bimbáját. Ez a nevelők általános véleménye, amit én konkrét esetekkel tudnék illusztrálni. Amit a felsőbb leányiskolák ügyében Osnabrückben tartott tartományi tanítógyűlés a táncstanulásra nézve határozott, hogy annak a lányok 12-ik életévé előtt van helye, vagy csak később, az iskola bevégezése után, de a leánykák csak maguk közt, nem a fiúkkal együtt tanuljanak: azt én a koresolyázásra is alkalmaznám. A leányok koresolyázzanak külön, nem a fiúkkal, különösen nem abban a

potát, kedély világát, mert ellenkező esetben olyan orvoshoz hasonlítunk, ki bemenvén egy népes kórházba és a sokféle betegnek egy — vagy többféle gyógyszert, — de csak úgy általánosságban t. i. aki ebben és abban a bajban van, — bevételre ajánl. Persze, így a beteg nem fog meggyógyulni, mert ő maga nem tudja megbírálni, hogy vajjon csakugyan abban a bajban van-e ő, mit az orvos mond? s így az ajánlott orvosságot vagy nem veszi be, vagy ha igen, hát teszi minden haszon nélkül. Így vagyunk a neveléssel is, t. i., ha mi csak folyton erkölcsi predikációkat tartunk, anélkül azonban, hogy megtudnók nevezni, melyiké a nevezett gyógyszer, nem fogunk használni, mert egyik sem tartván magát oly hibásnak, mint a milyéről példát mondott a tanító, nem veszi azt be, hanem legfőbb mesének tartja azt.

A gyermekek kedély állapotát ismerni tehát fontos kötelességünk, de az a kérdés, hogyan érjük azt el?

Folytonos szeretetteljes beszélgetés által meg kell nyernünk növendékeink bizalmát, hogy azok ne ismerjenek tanítójuk előtt titkot, hanem mindent úgy mondjanak el, — történt legyen az bárhol, — amint az a valóságának megfelel. Ha azonban beszédük és viselkedésük közt ellentétet látunk, vagy ha csak egy kissé is kétkedtünk szavaik igazságában, rögtön tegyük magunkat titokban érintkezésbe szüleikkel, kiket felkérünk, hogy saját gyermekük érdekében informáljanak minket annak minden viselt dolgairól, megértetvén velök, hogy gyermekeiknek jövő boldogsága egyedül az egyetértő működéstől függ. Ha aztán a szülők felvilágosítása után csakugyan azt vesszük észre, hogy a gyermek valóban nem egye-

korban, midőn, mint a népdal mondja, a leány szíve olyan mint az írósvaj.

Bármiként is legyen, a szülők a koresolyázásnál is szigorú felügyeletben részesítsék gyermekeiket; az engedélyadásnál pedig — amit minden külön esetben külön kérjenek — legyenek tekintettel iskolásleányaiknál — a koresolyázók nagy része az — arra is, hogy ez által kötelességeik teljesítésében ne gátoltassanak, ami pedig sokszor történik. És még egyet: hogy, midőn különféle művészies mutatóvanyokkal egybekötött álarozos stb. mulatságok rendeztetnek a jégpályán, mint ez szokásban volt már régente és most is, ezekben szerepet gyermekeik számára ne keressenek, a kínált szerep elfogadására pedig engedélyt nekik ne adjanak. A nyilvánosság előtt való szereplés tudata az iskolától való némi függetlenség érzetét kelti fel bennök, a gond pedig, melylyel a legkisebb szereplés is jár, a gyermek figyelmét hosszú időre eltereli a tanulástól, ami természetesen előmenetelének csak kárára lehet.

Szükséges elővigyázati rendszabályok alkalmazása mellett a koresolyázás kellemes kedvtöltési mód, melytől gyermekeinket eltiltani senkinek sem jut eszébe. Rajta tehát! Jégre! — *er Alajos.*

nes úton jár, a bűn és annak neme is megállapítottak veendő.

Hatoljunk be tehát növendékeink beszédjén, mint hullámzó tengeren — tanítói ügyes tapasztatossággal, mint biztos kormány rúddal, növendékeink kedélyvilágába, hogy azt megismervén, lélektani ismereteink által lehetővé váljék a romlott kedélynek javítása.

Ebben én a következő eljárást találok célhoz vezetőnek: Ha t. i. valamely gyermekről biztosan kitudódott, hogy pld. hazug, irigy, irányunkban tiszteletlen, csavargó stb. akkor rögtön ezen bűnt ostorozó erkölcsi oktatást tartunk, melyben a bűnös a növendékek előtt megnevezetik és első büntető eszközül az erre már előre elkészített könyvbe neve és a bűn neme beíratik; és megígértetjük vele, hogy az ilyen hibákat kerülni fogja. Ha azonban ezen gyermek az előbbi vagy más, de szintén erkölcsi hibát követi el, ismét folytatjuk az előbbi eljárást, azzal a különbséggel, hogy az erkölcsi oktatásban szánakozván fölötte, szigorúan megkorholjuk és intjük őt hibájának komoly következményeire. És ha továbbá harmadizben is elkövetnének valamelyik által ilyesféle hibák, akkor erről rögtön az intézet igazgatójánál kell jelentést tenni, ki azonnal bejövén az osztályba, ünnepélyes erkölcsi oktatást tart, melyben megnevezi a bűnösöket, azokat szigorúan megkorholja és neveiket a bűn nemével együtt 3-szor is beírja a könyvbe és kijelenti nekik, hogy akik még egyszer ilyesféle bűn miatt megrovandók lesznek, a legszigorúbb büntetéssel sújtatnak. S ha végül ezen harmadik mód sem használt akkor is az eset az igazgatónak jelentendő be, ki előadás után a tantestületi tagokat — s a szülőt is 10 percznyi értekezletre összehívja. A gyermek a tantestület elé állítatik, szülője jelenlétében felolvastatik a könyvből neve és az elkövetett hibák neme és száma, mely után a tantestület megállapítja a bűnösséget; s a kis bűnöst szülei beleegyezésével megcsapatásra, vagy ha ebbe nem egyeznek bele, akkor, mint a többségre káros, — az intézetből való kizárássra ítélje, mely után a szülő gyermeket vagy más intézetbe, vagy ha még nagyobb az elkövetett bűnnek neme, javító intézetbe tartoznék vinni.

Ilyenforma eljárás talán célhoz vezetne, miért is, hogy az keresztül vihető legyen, az iskolafentartókat is meg kellene ez ügynek nyerni, mert egyesek megjavításával százaknak, sőt ezreknek is használhatnánk. De még azért is jó volna ezen intézkedés, mert nem volna kénytelen a tanító növendékei rossz magaviseletét behunytt szemmel nézni, sőt helyes mód volna találva a fokozatos büntetésekre is.

Soknak talán fölöslegesnek tűnik fel az, hogy a gyermek nevét, valamint a bűn nemét könyvbe iratom. Ez szerény véleményem szerint nemcsak, hogy nem fölösleges, hanem nagyon szükséges, különösen oly iskolánál, hol a tanuló minden évben más-más tanító alá kerül. Ugyanis, ha a

tanító jegyzeteket csinál a gyermek magaviseletéről, midőn azt átbocsátja más osztályba, megtudja mondani, hogy ennek vagy annak a gyermeknek mi a hibája? miért is új tanítójának nem kell ismét újból kezdenie a gyermek kedélyének megismerését, hanem tudja, kivel lévén dolga, a szerint bánik vele. Ez minden iskolánál jóra vezetne, mert nemcsak az elemi iskolai kollegánkat kellene egyes gyermekek magaviseletéről felvilágosítani, hanem a polgári, gymnáziumi, reál, vagy bármely más intézet tanferfiát is, kiknek természetesen érintkezésbe kellene lépniök azon elemi iskolával, melyből olyan növendéket vettek fel, kinek az erkölcsi magaviseletből legrosszabb jegye van, mert akinek ilyen van, az biztosan még rosszabbat is kapott volna, ha az iskolai ügyeket intéző körök, no meg a törvény is nem volnának oly szűk markuak az erkölcsi jegyek osztogatásában. Valóban érthetetlen ugyanis az, hogy miért ne lehetne egy haszontalan, engedetlen rossz gyermeknek bizonyítványába beírni azt, hogy »tűrhetetlen«. Hisz nem egyszer történt egyik-másik tanulóval, hogy utcai botrány és kihágás miatt a rendőség fogházába került, s az iskolai bizonyítványába mégis »tűrhető« szó került be? Vajjon helyesen járunk-e el, ha a bizonyítványba igaztalan jegyet írunk, csak hogy a bűnt takargassuk? Szerintem azt nem takargatni, hanem javítani kell. Ebből láthatjuk, hogy a bizonyítvány nem mindig helyes kinyomata a valóságnak, miért is nem felesleges a gyermek nevét és hibáját beírni egy arra rendelt könyvbe, mert csak így lesz képes az egyik iskola a másiknak a gyermekek érdekében fő felvilágosítással szolgálni. Szóval itt volna már az ideje, hogy az összes iskolák közt létre jöjjön az összekötő kapocs. Talán így, ha mi nem is, de a jövő nemzedék legalább elmondhatná: »Oh kötelességteljesítés kora, hála neked, hogy szegény magyar hazánkat meglátogattad!«

Bárdy Lajos.

Irodalom és művészet.

— »Der Landbote«, német politikai hetilap kath. szellemben, hoz: politikai, társadalmi, gazdasági cikkeket, napi híreket, érdekes és tudományos apróságokat, beküldött kérdésekre felvilágosítást ad jogi ügyekben, külön mellékleten közöl jóirányu elbeszéléseket. Ára egész évre 2 frt, félévre 1 forint. Szerkeszti Blaskovics Ferenc, theol. tanár Temesvárott. — Mutatványszámok szívesen küldetnek.

— Havi közlöny az elméleti és gyakorlati lelkipásztorság köréből. XIII évfolyam, januári füzet. Tartalma: A misedijak átadására vonatkozó szabályok. Néhány szó a házassulandók gyónásáról. A szent számok és azok használata. Hiúság a szószéken. Valami az u. n. nemzetközi házasságjog köréből. — Különféle miniszteri rendeletek. — Vegyesek. — Irodalom. — Személyzeti hírek több egyházmegyéből. — Tárca. — Szerkesztik: Tokody Ödön és Patzner István. — A »H. K.« megjelenik minden hó 15 és 20-ika közt. Ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt. Egyes füzet 50 kr. — A szerkesztő-kiadó lakása: Uj-Pécs, Torontál-m.

— **Oktató népkönyvtár.** A Miatyánk. Irta: Stolecz Albán. Németből szabadon fordítva. I. évf. 6. szám. Megjelenik Lepsényi Miklós, sz.-Ferenczrendi hitszónok kiadásában Pozsonyban, minden hóban három ivnyi terjedelemmel. Előfizetési ára egész évre 2 frt, vagy 10 s.

— **Borromaeus.** Kath. hitszónoklati havi folyóirat. IV. évf. III. füzet. Tartalom: Gyertyaszentelő boldogasszony ünnepére. Hatvanad vasárnapra. Ötvened vasárnapra. Bőjt I. vas. — Alkalmiak: Templomi szöszék-szentelésre. Szertartási intés esküvőre. Hitelemző beszéd. Temetői kápolna és keresztzszenelésre. — Előfizetési ár egész évre 4 frt. Szerkeszti és kiadja: Horváth Lajos. Győr-ujvárosi plébános.

— **Jézus szentséges szívének Hirnöke.** Havi folyóirat az imaapostolságnak és Jézus sz. szíve tisztelésének terjesztésére és ápolására. XXIV. évf. 2. sz. Szerkeszti Tóth Mike S. J. Kalocsán. Egész évi ára 1 frt 50 kr.

— **Szüz Mária virágos kertje.** Havi folyóirat a b. szüz tisztelésének ápolására. 2. sz. Egész évi ára 1 frt. a „Hirnök“ előfizetőinek 80 kr. — Megrendelhető ugyanezen Kalocsán.

— **Katholikus Hitvédelmi folyóirat.** I. évf. 12. sz. Tartalma: Egy püspöki (!) jelentés. Le a dogmákkal! Éljen a szabadkutatás!! Éljen az észistenség!!! Megtértek csarnoka: Newman J. Henrik. — Bakugrások a történelem mezéjén. Nyakleveles rovat (osztogatja Dr. Luther Márton — önmagának): Ellenmondások a keresztiségről. — Fabaraczkok rovat (osztogatja Kálvin János — önmagának). — Vegyesek. — Melléklet: II. Konkoly a búza között. III. Farel. — Előfizetési ára a havonként 4 ivnyi terjedelemben megjelenő folyóiratnak egész évre 4 frt. Szerkeszti és kiadja Lepsényi Miklós Pozsonyban.

VEGYESEK.

Ébresztő című czikkünkben (Népn. 1. sz.) foglalt azon indítvány: »A tanítószág tegyen lépéseket az iránt, hogy a tanító halála esetére az özvegynek a lakbérátalány még egy félévig fizetessék ki, illetőleg, ha természetben kapta a lakást, joga legyen ugyanannyi ideig abban megmaradni; s ha e lakásra okvetlen szükség volna, kapjon a helyett megfelelő lakbért«, melyet i. t. laptársunk a Népnevelők Lapja is helyesnek, méltányosnak, sőt jogosnak tart és azt az ügytársak meleg figyelmébe és megbeszélés tárgyán ajánlotta, nem maradt pusztá szó. A VII. ker. Hungária-uti elemi népisk. tantszűlete ugyanis 1890. évi január hó 29-én tartott értekezletén Gábor Gyula fűv. tan. fenti indítványát egyhangulag elfogadta és azt »a budapesti Tanítótestűlet« elnökségének megküldeni határozta, azon kérelemmel, hogy ebben az ügyben, mely közérdekű és régen érzett hiányt pótolni van hivatva, a szükséges lépéseket minélelőbb megtenni el ne mulasztja. — Adja Isten, hogy e derék tantszűlet kezdeményezését az óhajtott siker koronázza.

Az apáca nevelés ellen Polónyi G. képviselő által intézett támadásokra megfelelt gróf Csáky Albin miniszter a következőkben: »Ami az apácákat a nevelés terén illeti, őszintén megvallom, hogy a t. Polónyi képviselő úr nyilatkozata engem nagy mérvben meglepett, novum volt előttem, még pedig azért, mert ismerék apáca nevelő intézeteket — több ízben meglátogattam azokat — és azok, a melyeket meglátogattam, igen jó,

hazafias irányban vannak vezetve. Ha t. képviselő ur nekem egyeseket megnevez, habár csak magánúton is, mint olyanokat, melyek szerinte nem felelnek meg ezen iránynak, meg lehet győződve, hogy a t. képviselő ur, mint a t. ház, hogy mindent meg fogok tenni, hogy a hazafias irány ott is biztosíttassék. (Általános élénk helyeslés.) De figyelmeztetem a t. képviselő urat, hogy nem áll mindig az, ami »ugy hírlik, amit ugy mondanak.« Méltóztatssék csak visszaemlékezni arra, hogy a mult év folyamán egyszer az angol kisasszonyok budapesti nevelő-intézete szintén olyannak jelezetett, mint amelyben a magyar nyelvet üldözik és németesítés történik. Egy pár nappal később ezen állítást illetékes körökből, az illető szűlők meghazudtolták. De én nem elégedtem meg ezzel, hanem személyesen győződtem meg az ottani állapotokról. Felhasználva a legelső alkalmat, meglátogattam ez intézetet. Jelen voltam a magyar nyelvi vizsgán és meggyőződtem, hogy a magyar nyelvben kitűnő előmenetelt tanúsít ép ezen intézet, valamint meggyőződtem arról is, hogy egyáltalában az irány, a vezetés megfelelő és hazafias. (Zaj szélsőbalfelől). — De megfelelt Dr. Komlóssy Ferencz lapunk szerkesztője is: »Polónyi képviselő úr az apácanevelést hozta szóba. Ő megzokta a vádindítványokat s így nem csoda, ha az ő éles szeme itt is vádakra talált alkalmat; csak hogy ez esetben vádjai határozottan alaptalanok. Vádolta őket, hogy külföldre küldetvén nevelés végett, mikor visszajönnek, germanizálnak. Az u. n. szürkenénikék vagy gráci apácák, a kikre Polónyi képviselő úr czélt, ha valakit felvesznek jelöltnek, mielőtt Grácba küldenék, először itt neveltetik három évig, elkészítik a tanképesítő tanfolyamra, oklevelüket itt nyerik és csak mint tanképesítettek alkalmazják. A tanfolyam a magyar, miniszteri tanterv alapján tanítanak, a tanfelügyelők felügyelete alatt állanak és ezen közegek részéről mai napig semmi nemű kijelentés nem történt az iránt, hogy germanizálnak, ellenkezőleg a szürkenénik nevelésével meg vannak elégedve nemesak az egyes családok, de meg van elégedve a világiak összessége (Ugy van!) Nem vagyok fogadó kedű ember és ezért nem is ajánlok föl fogadást Polónyi képviselő urnak, de szívesen elvezetem akár a Rapolder, akár a Simor-féle, akár a terézvárosi intézetbe és ott meg fog győződni arról, hogy igazat mondtam. Épen ellenkezőleg, ezek a szürke nénék igen sok nőt akvirálnak a magyarságnak. Többnyire tót és német leányok szánják magukat az apáca-életre és ezeket ők itt nevelik, képezik és alkalmazják akár az iskolákban, akár a kisdóvodákban; de csak akkor, ha a magyar nyelvet teljesen birják. (Helyeslés a bal és szélsőbalfelől). Igen, megengedek egyet: azok közül talán, akik a kórházakban vannak alkalmazva, egyik-másik nem bírja a magyar nyelvet, de nem hiszem, hogy Polónyi képviselő urnak a magyarosi ása a betegszobáig terjedne.«

Tanítói segélykiosztás. Az Ő Eminenciájája által nagylelkűleg alapított százezer frtos tanítói segély-kamataiból a dérgely-palánki róm. kath. tanítók részére szóló adományokat azonnal megérkeztek után másnap Főtiszt. Marich Ágoston a kerület érdemekben gazdag esperes-tanfűgyelűje személyesen vivé el tanítóinak, hogy együtt örülhessen azokkal, kik iránt mindenkor oly atyai szeretettel és jó indulattal viseltetik. Ez alkalommal mindenhol a tanítás eredményét is megvizsgálta. Kísérje áldás minden léptein a nagylelkű adakozót, s a tanítóit oly igazán szerető esperes-tanfűgyelűt! —y—n.

Az iskolatanítók sztrájkja Spanyolországban. Spanyolországban a néptanítókat oly rendetlenül fizetik, hogy számosan a szó teljes értelmében éhen haltak, mások lemondva követeléseikről, kivándoroltak, és ismét mások napszámba mentek dolgozni vagy kolduláshoz folyamodtak, csak hogy éhen ne vesszenek. Nemrég küldötsége menesztettek Madridba, mely azt kérelmezte, hogy az állam vállalná el a nekik évek óta járó 75 millió peseta (30 millió forint) kifizetését, s a miniszterek

és a parlamenti vezérek megígérték nekik, hogy segíteni fognak bajukon, de az ígélet csak pusztá szó maradt. A régi hátralékokhoz azóta új milliók járultak. Csak Zaragóra tartományban fogtak komolyan a baj orvoslásához. Az ottani kormányzó rendeletet bocsátott ki a községekhez, melyben kijelentette, hogy jövőben csak azoknak a községeknek fog engedélyt adni bikaviadalok megtartására, melyek kimutatni képesek, hogy tanítóikat pontosan fizették. Ez segíthetett volna ugyan, de a községek tudvalevőleg választókból állnak, a választókat pedig kimélni kell, mert ha ez nem történik, úgy megkeserítik képviselőiknek, ezek pedig miniszterek életét. Azonkívül lebetetlen volt oly rossz példát tűrni, a minőt a zaragórai kormányzó adott. Ez az ember elmozdított tehát állásából. Az új kormányzó természetesen a szívére vette a hivatalbeli elődjé. ek adott leczkét; ő rá nézve az iskolatanítókat nem léteznek. Erre csak nemrég a tartomány egyik városában, Tavazonában, egybegyűltek s elhatározták, hogy táviratot menesztenek a kormányzóhoz, melyben »arra kéri legalázatosabban«, hogy »könyörüljön nyomorukon«. Azonban a szegény tanítók elmulasztották a kormányzót »excellentissimo senor«-nak czímezni. Táviratukra ennél fogva a titkártól azt a választ kapták, hogy »tisztességtelen beadvány. kra ő excellenziája nem méltóztatik válaszolni«. Erre azt határozták el kétségbeesésükben, hogy sztrájkolni fognak. Kérdéses, vajjon ez által pénzükhöz fognak-e jutni? (??)

Erkölcshallás nélkül. Jules Simon, a híres francia szabadelvű szóvivő, a következőket mondá a francia radikálisoknak: „Szomorú dolog, hogy a jelen nehéz időket arra használják fel, hogy a clericalismus ellen harcoljanak; oly harc ez, mely hamar fordult maga a vallás és az egész spiritualisztikus bölelelet ellen. Azt mondták kezdetben, hogy a lelkészeknek nem szabad politikával foglalkozniok és joggal mondták, mert — ugymond — nincs rájuk többé szükség, hogy az erkölcsöt tanítsák; ez azonban nem érthető úgy magától. Végül azt állították, hogy erkölcsük helytelen, valóságuk hamis. — oly gondolat, melyet egyesek, ha úgy tetszik, kimondhatnak ugyan, de nem az állam, mely sem nem exegeta, sem nem metaphysikus. De mit akartok az erkölcs helyébe tenni, melyet kiirtani szándékoztok? Semmiféle? vagy a tieteket? Ha a tieteket, úgy kérdem: kik vagytok? Számra nézve többséget képezhettek, de azért tekintély vagytok-e a lelkiismeretre nézve? — Azokat közületek, kik valami állami erkölcsöt véltek bírhatni, még lehet menteni, mert legalább tudták, mit akartak. Ti azonban az elsők vagytok, kik a semmi nevében akartok a lelkiismeretnek parancsolni.“

A budapest-krisztinavárosi iskolaszék beadványt intézett a tanácshoz, hogy a nyolcz vagy több osztályu elemi iskoláknál a tanítói beteghelyettesítéssel az igazgató-tanítókat bizza meg, a beteghelyettesítő tanítói állásokat pedig szüntesse be. A beadványban kiemelik, hogy a beteg tanító helyett a sikeres tanítást az igazgató végezheti legjobban, mert ő van tájékozva leginkább a tanítás menetében, a tananyag beosztásában s a beteg tanító tanítás- és bánásmódjában. De az igazgató-tanítók helyett új tanítók lennének ez esetben alkalmazandók. Erre nézve megjegyzi az iskolaszék, hogy jelenleg a fővá. os területén 57 elemi iskola van, mintegy 267 tanítóval és 263 tanítónővel s így betegeskedések gyakran fordulnak elő. Rövidebb tartó mulasztásoknál 21 rendes helyettesítő végzi a teendőket s mindegyikre átlag 25 osztály esik. De ezeken kívül számos óradíjas, beteg-helyettesítőt is kell alkalmazni tetemes költséggel. Ha a 8 vagy több osztályos iskolák igazgatói az osztálytanítás alól fölmentetnek, ezek helyébe a most alkalmazott 21 rendes helyettesítő állíthatnák, a még fennmaradó 17 ál-

lásra ugyanannyi óradíjas volna kirendelhető, kiknek fizetése évenként 500 frttal számitva, 8500 frtot tenne. Ez összeg kevesebb, mint az eddigi helyettesítési költségek. — Kiváncsiak vagyunk, hogy azon esetben, ha a főv. tanács ez ajánlatot elfogadja, amire nincs kilátás, mi dolguk lesz az igazgatóknak?

Európai iskolák statisztikája. Osztrák-magyar monarchiának van 37 millió lakos mellett 29,000 iskolája, 3 millió tanulója. 1300 lakosra esik egy iskola, melyet átlag 104 tanuló látogat. Iskola-költség 1 lakosra 97⁸/₁₀ kr. — Németország (43 millió lakos): 60,000 iskola, 6 millió tanuló, 700 lakosra 1 iskola. Iskola-költség 1 lakosra 158 kr. — Franciaország (37 m. lakos) 71,000 iskola, 5 millió tan., 500 lakosra 1 iskola, isk.-költség 95 kr. — Spanyolország (17 millió lak.) 29,000 iskola, 2 millió tan., 600:1; isk.-költség 84 kr. — Angolhon (34 m. lakos) 58,000 isk., 3 m. tan., 600:1, isk.-k. 111 kr. — Olaszország (23 m. l.) 49,000 isk., 2 m. tan., 600:1; isk.-k. 110 kr. — Oroszország (74 m. lakos) 32,000 iskola, 23,000:1; isk.-k. 16 kr. Látnivaló, hogy a legrosszabb tanügyi állapotok Oroszországban vannak.

Tanügyi tájékoztató.

A besztercebányai egyh. megye területén lakó róm. kath. tanítók egyesülete, tagjai számára a köv. kidolgozandó tétéleket tűzte ki: Módszertani tétel: Mi legyen a czél a természettudományok tárgyalásánál a népiskolában? és hogyan érhető az el? Kertészeti tétel: a) kérdés: »Mily alma és körtefajokat lehet vidékünkön legjobb sikerrel ápolni és természetni, tekintetbe véve nemcsak éghajlatunkat, hanem a talajt is?« b) kérdés: »Milyen idős gyümölcsfákat ültessünk és mely idő legalkalmasabb a fácskák átültetésére és miért?« — **Hevesmegye népoktatásügye.** Hevesmegyében az 1888 9. isk. évben a tanköteles gyermekek száma volt összesen 40,363; és pedig 20,599 fiú, 19,764 leány. Vallás szerint róm. kath. 35,402, g. kath. 2. helv. 2781, ág. ev. 61, izr. 2117. Nyelvre nézve mind magyar. Minden ezer lakóra 193 tanköteles jut. — Iskolába járt 34,977. — Ezer tanköteles közül tehát tényleg iskolázott 866. — A megyében Pusztá-Vezekényt kivéve, minden községben van iskola.

Szerkesztői telefon.

Sz. J. A sz. t. eddig rendszeren kiszorult a közlendő nagy halmaza miatt. — Ahhoz a bizonyos dologhoz szívünköl gratulálunk. A három cikk megérkezett. Lehet, hogy az utolsó, csak a jövő évben fog látni napvilágot, mert most 2 időszerű várja már régóta a közlést. De ha ki nem fogyunk az időből, okvetlen fog jönni. Szívélyes üdvözlét! — **L. F.** Szives értesítését fenntartjuk a mű megjelenésig; akkor felhasználjuk. Azt azonban meg kell engednie, hogy a tanügyi irodalomról lehetőleg teljes képet kell nyujtanunk és nem szabad néznünk a quis-t, hanem a quid-et. Fogadja meleg baráti kézszorításunkat. — **Egy előfizetőnk** keresi a Népevelő régibb évfolyamaiból a következő számokat: V. évfolyam 1886. 19. sz. november 30., 20. sz. december 15., 21. sz. december 30. VI. évfolyam 1887. 1. sz. január 15., 19. sz. december VII. évfolyam 1888. 3. sz. február 15., 4. sz. február 28. (2 péld.), 9. sz. május 15., 11. sz. június 15., 13. sz. július 31. — Ha valaki t. előfizetőink közül ezeket nélkülözhétné, kérjük szives értesítését levelező lapon. — **Sz. I-f.** B. soraira válaszolólag kijelentjük, hogy a szegényebb ellátásu tanító uraknak 3 forintért, a még szegényebbeknek 2-50 forintért vagyunk hajlandók lapunkat adni. Különösen szolgáljon ez b. tudomásul azoknak, kik a mult évfolyamokat k. áron kapták.

Alapítottott
1880.

HAJÓS EDE és TÁRSA.

Alapítottott
1880.

Papirkereskedés Budapest, Károly-körút 24

Irkák.

100 drb	1 kros	irkák	—60
100	"	1 " finomabb papirból	—70
160	"	2 " füzetek	1.50
100	"	3 " "	2.40
100	"	5 " "	3.80

Továbbá mindennemű iskolai rajz, írószerek nagy választékban kaphatók.

Írószerek.

1 doboz toll	144 drb	—30—	1.20
1 tuczat tollszár		6—	—50
1 font pecsétviasz	jó minőségű		—34
1 liter finom fekete ténfa			—50
1 üv. vörös, kék, zöld v. más szín. ténfa		—10	—20
1 üveg vegy. ténfa			—30
1 csomag 1/2 kilós porzó fekete			—6
Itató papírok legjobb minőségűek. Téntapor. Itató hengerek és deszkák 25 krtól följebb.			
1 tuczat írón Hartmuth fehér fában		—10	
1 tuczat írón czedrusfából	18, 24, 36 és	—55	
1 " " Hartm. 8-szögl. ezüst nyom.		—48	
1 " " Hartm. legfinomabb 6-szögl.		—70	
1 " " Faber-fele minden számban	1.—		
Kék, vörös és egyéb színű írónok tuczatonként jó minőségben 48 krtól feljebb.			

Irodai papírok.

500 iv szürke fogalmi papir közép	7/10 s. B.	1 30
500 " " " " " " " " " "	vastag 7/10 s. D.	1.70
500 iv fehér finom irodai sima vagy bor-	dás 5/10 g. s. b.	2.50
500 iv fehér irodai finom	3/10 g. s. c.	3.80
250 iv legfinomabb miniszterp.	1/10 s. e. f.	3.50

Borítékok.

1000 drb vékony okmányb	46 H. világos	2.50
1000 " " " " " " " " " "	vastag kékes 46 B. C.	3.—
1000 " igen erős sárgás barna okmány-	boríték 46 A. P.	3.50
1000 iv finom hiv. nagyalaku levélp. sima		8.—
1000 drb 4-r. boríték vastag kékes	44 B. C.	2.40
1000 drb 4-r. finom fehér boríték	218 sz.	4 50
1000 drb 4r. igen finom vastag	418 sz.	6.60

Levélpapírok.

1000 drb rendes 8-r. levélpapir, vonal-	zott, kockás vagy sima	3.—	—6.—
1000 drb 8-r. levelborit. fentihez		2.50	—5.—
1 doboz finom levélp. borítékkal	50—50	—40	
1 " " " " " " " " " "	50—50	—50	
1 " " " " " " " " " "	50—50	1.20	
1 " " " " " " " " " "	50—50	1.20	

Kő- és könyvnyomdai munkák, u. m. bélyegzők csinosan és jutányosan készíttetnek.

Kivánatra minták bérmentve küldetnek.

Ifj. NAGEL OTTO

Könyvkereskedése. Budapest, Muzeum-körút, a nemzeti színház bérházában.

A

MAGYAR NEMZET TÖRTÉNETE

IRTA: DR. SZALAY BÉLA.

GEIGER-féle fametszvény- és autogramokkal dúsan illusztrálva.

Két kötet, piros vászonkötésben. — **Ára 12 forint.**

Az itt elősoroltakon kívül **valamennyi** iskola és más könyv általam jutányos áron beszerezhető. — Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

Kimerítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

WATERBURY-

Remontoir zsebóra à 650, Remontoir chronom. à 925.

Ébresztő-órák különféle árban.

A világ legjobb órái.

Tokjaik, álny-ezüstből, mindig fehérek maradnak; járásuk pontos, szerkezetük tartós, külsőjük csinos.

3 évi kezességgel adatnak el

a magyarországi főraktár és javítóműhely által

HOTTELMANN A. BUDAPESTEN.

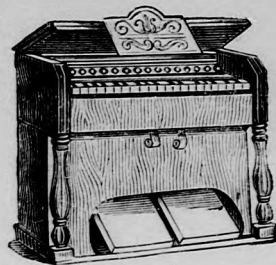
Főraktár: V., váci-körút 28/I. szám alatt

Fióközllet: IV., koronaherceg-utca 5.

Nagy választékos raktár japán és china-árakban.

Kitünő tea.

Kérek nekem postafordultával egy oly 6 frt 50 kros órát küldeni, minőt már többet vettem. Bély, Zemplén m., 1888. szeptember 6-dikán. Tisztelettel Sennyey báróné.

Ajánlom a n. é. főtisztelendő és tanító uraknak a legújabb feltalált mechanikai szalonhangszereket, u. m. „Ariston“, „Herophon“, „Phönix“ (elpusztíthatlan érczöttákkal) „Simphonion“ (önműködő), „Orpheus“ (Zongora-Ariston) és a legújabb nagy feltűnést keltő „Zongora Automája“, melynek segítségével bármely zongora, piano vagy harmonium elé állítva, minden tetszés szerinti darabot játszhat az is, akinek legcsekélyebb zeneismerete sincsen. Mindennemű hangszerek és zenélő művek javítása és hanglása szakszerűen és pontosan eszközöltetik. — A legcsekélyebb megbízásnak is a kivitele pontos és lelkiismeretes.

STERNBERG ÁRMIN hangszer-ipartelep
Budapest, VII. Kerepesi út 36.

FOGAK és FOGSOROK

u. m. kaucsuk, vulcanit, celluloid és aranyba foglalt, amerikai zománczfogakat készít olcsó árakon kezesség mellett

DICK B., Budapest, VII. kerepesi-út 12. szám.

Minden tévutra vezetés kikerülése szempontjából kérjük az alábbi egyedül valódi és eredeti védjegyet figyelembe venni.

Felirat: **W. Benger Söhne.**

Aláírás: **Professor Dr. G. Jaeger.**

Egyedüli főraktára

Magyarország részére

a Dr. Jaeger G. tanár által kizárólag engedélyezett gyárosok

BENGER W. FIAI, BREGENZ

összes

Normál-alsóruha-neműinek

JAEGER tanár

társulatánál. Tulajdonos:

Jordán Károly,
BUDAPEST

IV. váci-utca 30. szám.

Férfi, női- és gyermek-normál-alsóruha-neműek, gyapju-szövetek, valamint felső-ruhák mérték szerinti készítése saját műtermünkben.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Máriaczei gyomorcsöppek.

Kitünő hatású szer a gyomor minden betegségeiben.
Védjegy.

Egy üvege ára használati utasítással együtt 40 kr., kétöspalaczk 70 kr.

Központi szétküldés: **Brády Károly** gyógyszerész által Krem-sierben (Morvaország).

Kaphatók: **Török József** gyógyszer-tárában. Budapest, király-utca 12.

A valódiság jeléül minden palaczk vörös, fönnebbi védjeggyel ellátott csomagolásban legyen s a szintén minden palaczkhoz mellékelt használati utasításon rajta kell hogy legyen, miszerint az Gusek Henrik nyomdájában, Krem-sierben nyomtatott.

A világ legjobb szappana,
a dr. Gebhardt egyetemi tanár-féle javított zamatos
gyógytani növény-szappan
darabja 35 kr.

Müller J. L.-féle glicerin rózsaszappan, darabja 35 kr.,
3 darab 1 frt. — Müller J.-féle valódi tojásolaj-szappan, darabja 15 kr., 3 db 40 kr. — Müller J. L.-féle szalicil-szappan, üvege 40 és 80 kr. — Müller J. L.-féle szalicil-fogpor, doboza 60 kr. — Erika legfinomabb illatszert, 1.50, 2.50, 5 frt.

Müller J. L. illatszert- és pipere-szappan-gyárosnál.

Budapest: Gyár: Rottenbiller-utca 32. sz.
Raktár: Koronaherceg-utca 2.

WATERBURY-

Remontoir zsebóra à 650, Remontoir chronom. à 925.
Ébresztő-órák különféle árban.

A világ legjobb órái.

Tokjaik, álmány-ezüstből, mindig fehérek maradnak; járásuk pontos, szerkezetük tartós, külsőjük csinos.

3 évi kezességgel adatnak el

a magyarországi főraktár és javítóműhely által

HOTTELMANN A. BUDAPESTEN.

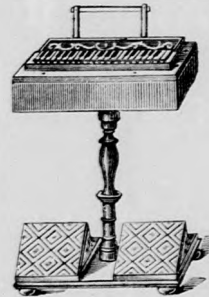
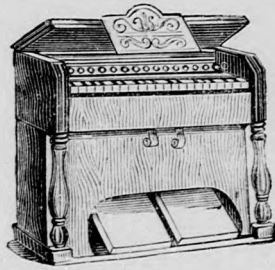
Főraktár: V., vaczi-körút 28/I. szám alatt

Fióközllet: IV., koronaherczeg-utca 5.

Nagy választékos raktár japán és china-árakban.

Kitünő tea.

Kérek nekem postafordultával egy oly 6 frt 50 kros órát küldeni, minőt már többet vettem. Bély, Zemplén m., 1888. szeptember 6-dikán. Tisztelettel Sennyey báróné.

Ajánlom a n. é. főtisztelendő és tanító uraknak a legújabbban feltalált mechanikai szalonhangszereket, u. m. „Ariston“, „Herophon“, „Phoenix“ (elpusztíthatlan érekkottákkal) „Simphonion“ (önműködő), „Orpheus“ (Zongora-Ariston) és a legújabb nagy feltűnést keltő „Zongora Automája“, melynek segítségével bármely zongora, pianino vagy harmonium elé állítva, minden tetszés szerinti darabot játszhat az is, akinek legcsekélyebb zeneismerete sincsen. Mindennemű hangszerek és zenélő művek javítása és hanglása szak-szerűen és pontosan eszközöltetik. — A legcsekélyebb megbízásnak is a kivitele pontos és lelkiismeretes.

STERNBERG ÁRMIN hangszer-ipartelep
Budapest, VII. Kerepesi út 36.

FOGAK és FOGSOROK

u. m. kaucsuk, vulcanit, celluloid és aranyba foglalt,
amerikai zománcfogakat készít olcsó árakon
kezesség mellett

DICK B., Budapest, VII. kerepesi-út 12. szám.

Minden tévutra vezetés kikerülése szempontjából kérjük az alábbi egyedül valódi és eredeti védjegyet figyelembe venni.

Felirat: **W. Benger Söhne.**

Aláírás: **Professor Dr. G. Jaeger.**

Egyedüli főraktára

Magyarország részére

a Dr. Jaeger G. tanár által kizárólag engedélyezett gyárosok

BENGER W. FIAL, BREGENZ

összes

Normál-alsóruha-neműinek

JAEGER tanár

társulatánál. Tulajdonos:

Jordán Károly,
BUDAPEST

IV. vaczi-utca 30. szám.

Férfi, női- és gyermek-normál-alsóruha-neműek, gyapju-szövetek, valamint felső-ruhák mérték szerinti készítése saját műtermünkben.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Máriaczei gyomorcsöppek.

Kitünő hatású szer a gyomor minden betegségeiben.
Védjegy.

Egy üvege ára használati utasítással együtt 40 kr., két-tőspalack 70 kr.

Központi szétküldés: **Brády Károly** gyógyszerész által Krem-sierben (Morvaország).

Kaphatók: **Török József** gyógyszer-tárában. Budapest, király-utca 12.

A valódiság jeléül minden palack vörös, fennebbi védjeggyel ellátott csomagolásban legyen s a szintén minden palackhoz mellékelte használati utasításon rajta kell hogy legyen, miszerint az Gusek Henrik nyomdájában, Krem-sierben nyomtatott.

A világ legjobb szappana,

a dr. Gebhardt egyetemi tanár-féle javított zamatos
gyógytani növény-szappan
darabja 35 kr.

Müller J. L.-féle glicerin rózsaszappan, darabja 35 kr., 3 darab 1 frt. — Müller J.-féle valódi tojásolaj-szappan, darabja 15 kr., 3 db 40 kr. — Müller J. L.-féle szalicil-szajviz, üvege 40 és 80 kr. — Müller J. L.-féle szalicil-fogpor, doboza 60 kr. — Erika legfinomabb illatszert, 1,50, 2,50, 5 frt.

Müller J. L. illatszert- és pipere-szappan-gyárosnál.

Budapest: Gyár: Rottenbiller-utca 32. sz.
Raktár: Koronaherczeg-utca 2.

„THE GRESHAM“ életbiztosító-társaság Londonban.

E társulat évi jelentése, mely az 1889. június hó 30-án befejezett 41-ik üzletévről szól, és a részvényesek 1889. december hó 10-én tartott rendes közgyűlése elé terjesztett, rendelkezésünkre állván, következő főpontjait közöljük. Az elmúlt év eredménye rendkívül kedvezőnek mondható. A társulathoz az utolsó év alatt 5923 biztosítási ajánlat nyújtatott be 49,069 600 frk értékben, melyek közül elfogadtatott 5140 drb 40,748.650 frk biztosítási összeggel és erről a megfelelő számú kötvény ki is állítatott. A díjbevétel, a visszbiztosítási díjak levonása után 15,050.885 frk 52 cts-ra rúg, a miben a 1,480.079 frk 27 cts.-ot tevő első évi díjak befoglaltatnak. A kamat számla mérlege 4,277.633 frk 34 cts.-mot tesz, miáltal a társaság évi jövedelme — a díjbevétel hozzászámításával 19,328.518 frk 86 cts. ra emelkedett. A társaság az elmúlt év folyamában 8,515.351 frk 56 cts.-ot utalványozott oly követelések folytán, melyek életbiztosítási kötvényekből eredtek. Lejárt biztosítási- és vegyes biztosítások sat. fejében, fizetett a társaság 1,978.229 frk 79 cts.-ot, kötvények visszaváltására 1,571.691 frk 04 cts.-nyi összeget fordított. A biztosítási és járadék alapok 3,956.563 frk 23 cts.-al gyarapodtak. Az összes cselekvő vagyon az üzletév végével 106,578 528 frk 96 cts.-ra rúgott. Tőkebefektetések: 1,774.504 frk 27 cts. a brit kormány értékeiben, 539,819 frk 79 cts. az india és gyarmati kormányok értékeiben, 13,626.873 frk 64 cts. idegen államok értékpapírjaiban, 1,734.190 frk 10 cts. vasúti részvények, elsőbbségek és garantáltak, 48,927.020 frk 31 cts. vasúti- és egyéb kölesön-kötvényekben 16,365.280 frk 52 cts. a társaság ingatlanaiban, melyekben a társaság bécsi és budapesti házaí befoglaltatnak, 8,832.041 frk 35 cts. jelzálogban, és különböző értékekben 14,778.798 frk 98 cts.

REFORMATOROK.

Történelmi előadások katolikus Reformatorok és Luther Márton fölött. Irta: Dr. Germanus Konstantin.

Magyarította: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.

EGER. 1884. 8-adrét, XVI. + 320 lap.

Leszállított ára a „Népnevelő“ olvasói számára: — **2** forint helyett **1** forint. —

Az 1885. évi országos kiállításon kitűnő munkáért és jó ízlésért a nagy kiállítási éremmel kitüntetve.

CAVORA JÓZSEF

egyházi ruhák, szerek, társulati és templomi zászlók műintézete

Budapesten, váczi-utca 17. szám.

Ajánlja dusan felszerelt egyházak és kápolnák berendezéséhez szükséges tárgyait, a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben, úgy a római kath. mint a keleti ritus szerint. — Nevezetesen: miseruhák, Ornatusok,

reverendák, czimádák, egyházi és társulati lobogók, szent szobrok, csillárok, kelyhek, Monstranciák, stációképek, oltárok, urkoporsókat, stb. stb.

Régi ruhák ujtását, valamint tüzaranyozást és ezüstölést elvállalja és olcsón készíti el. Arany-, ezüst és selyem-himzések és himzett egyházi ruhák nagy választékban.

Pontifikáló eszközök, Infulák.

Esztergom vármegyei írók koszorúja.

Pályadíjjal kitüntetett mű.

Irta: **Zelliger Alajos.**

— A szerző sajátja. —

1888. 8-rét, VIII. + 265 lap. — **Ára 2 forint.**

Megrendelhető a „Népnevelő“ kiadóhivatalában.